

Božena Pem Bauer

**PREDLOG ZA SPREMEMBO POSTOPKA O PRIDRŽANJU OSEB
V PSIHIATRIČNIH ZDRAVSTVENIH ORGANIZACIJAH**
(Ur.list RS, št. 30/86 in 20/88)

Glede na to, da je sedanji postopek o prisilnem pridržanju zelo pomankljiv, saj ne nudi skoraj nobenega pravnega varstva pridržanim osebam, bom v nadaljevanju predstavila najprej "stare določbe" zakona, takoj za njimi pa predlagane spremembe.

71. člen

Če pridrži zdravstvena organizacija osebo na zdravljenju v zaprtem oddelku brez njene privolitve ali brez odločbe sodišča, je dolžna pooblaščen oseba te organizacije brez odlašanja, najpozneje pa v 48 urah, o tem obvestiti temeljno sodišče na območju katerega je.

Obvestilo o pridržanju mora obsegati podatke o pridržani osebi, o njenem zdravstvenem stanju in o tem, kdo jo je pripeljal v zdravstveno organizacijo. Šteje se, da je oseba brez privolitve pridržana v zdravstveni organizaciji, če iz njenega vedenja, strokovnih spoznanj o njenem duševnem stanju in drugih okoliščin izhaja, da zmore izraziti svojo voljo in se dejansko ne želi zdraviti v zdravstveni organizaciji ali če iz strokovnih spoznanj o duševnem stanju pridržane osebe izhaja, da ne more izraziti svoje volje, ali če gre za pridržanje mladoletnika ali osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost.

SPREMEMBA:

V prvem odstavku 71. člena je treba izpustiti besedo zdravljenje, ker:

1. 70. člen omenja samo prisilno pridržanje brez zdravljenja
2. zdravljenje se ne sme začeti izvajati, dokler se pridržana oseba ni posvetovala z zagovornikom, ki ima enako vlogo kot zagovornik osebe, ki ji je odvzeta prostost v kazenskem postopku.

Pridržana oseba ima pravico do obvezne obrambe, kar pomeni, da se stroški zagovornika krijejo iz proračuna.

Pogoj sine qua non prisilnega pridržanja v psihiatričnih zdravstvenih organizacijah je **RESNA NEVARNOST** oz. **OGROŽANJE LASTNEGA IN TUJIH ŽIVLJENJ**, kar natančno določa 70. člen.

Spremenjen 71. člen bi glasil:

Zdravstvena organizacija lahko pridrži osebo v zaprtem oddelku samo z njeno privolitvijo ali privolitvijo njenega zagovornika oziroma na podlagi odločbe sodišča na območju katerega je.

Pridržana oseba ima za pridržanje iz 1. odstavka tega člena pravico do obvezne obrambe.

Obvestilo o pridržanju mora vsebovati podatke o pridržani osebi, o njenem zdravstvenem stanju, *utemeljene dokaze o izkazani resni nevarnosti* in o tem, kdo jo je pripeljal v zdravstveno organizacijo.

Tretji odstavek ostane nespremenjen.

73. člen/3. odstavek

O uvedbi postopka sodišče obvesti pristojni organ občinske skupnost socialnega skrbstva, zdravstveno organizacijo ter zakonca oziroma najbližnjega sorodnika pridržane osebe.

SPREMEMBA:

O uvedbi postopka sodišče takoj obvesti *zagovornika, pristojni center za socialno delo, zakonca oz. osebo, s katero pridržana oseba živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti oz. najbližnjega sorodnika pridržane osebe* ter zdravstveno organizacijo.

74. člen:

V postopku o pridržanju sodišče brez odlašanja najpozneje pa v treh dneh po prejemu obvestila o pridržanju, obišče pridržano osebo v zdravstveni organizaciji in jo zasliši, razen če bi zaslišanje škodilo njenemu zdravljenju, ali če glede na njeno zdravstveno stanje to ni možno.

SPREMEMBA:

V tem členu je potrebno izpustiti rok treh dni, ker mora sodišče ukrepati nemudoma, to je takoj, ko izve za prisilno pridržanje.

Prav tako je potrebno izpustiti besede "razen če bi zaslišanje škodilo njenemu zdravljenju ali če glede na njeno zdravstveno stanje to ni možno" in sicer zato, ker:

1. ker 70. člen omenja samo prisilno pridržanje brez zdravljenja
  2. možna je subjektivna ocena o zdravstvenem stanju pridržane osebe s strani pristojnega zdravstvenega delavca, kar bi šlo na škodo njenih pravic
- Sodišče pridržane osebe ne sme zaslišati, če ni pri zaslišanju prisoten njen zagovornik.

Spremenjen 74. člen bi torej glasil:

V postopku o pridržanju sodišče *nemudoma obišče pridržano osebo v zdravstveni organizaciji in jo lahko zasliši samo v prisotnosti njenega zagovornika.*

76. člen/2. odstavek

Kadar odloči sodišče, da se oseba pridrži v zdravstveni organizaciji, določi čas pridržanja, ki ne sme biti daljši kot eno leto. Odločbo iz 1. odstavka tega člena izda sodišče brez odlašanja, najpozneje pa v 30 dneh po prejemu obvestila iz 1. odstavka 71. člena tega zakona.

SPREMEMBA:

Kadar odloči sodišče, da se oseba pridrži v zdravstveni organizaciji, določi čas pridržanja, ki ne sme biti daljši kot *tri mesece*. *Odločbo iz prvega odstavka tega člena izda sodišče brez odlašanja, najpozneje pa v štirinajstih dneh po prejemu obvestila iz prvega odstavka 71. člena.*

77. člen/1., 2. in 4. odstavek

Sklep o pridržanju vroči sodišče pridržani osebi, njenemu zastopniku oz. skrbniku, pristojnemu organu občinske skupnosti socialnega skrbstva in zdravstveni organizaciji.

Zoper sklepe o pridržanju se lahko pritoži pridržana oseba, njen zakoniti zastopnik ali skrbnik, pristojni organ občinske skupnosti socialnega skrbstva, zakonec oz. oseba, s katero pridržana oseba živi v dalj časa trajajoči življenski skupnosti, sorodnik v ravni črti in v stranski črti do drugega kolena ter zdravstvena organizacija.

Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

SPREMEMBA:**77. člen/1., 2. in 4. odstavek**

Sklep o pridrzanju vroči sodišče pridržani osebi, njenemu zagovorniku, skrbniku, pristojnemu centru za socialno delo in zdravstveni organizaciji.

Zoper sklep o pridrzanju se lahko pritoži pridržana oseba, njen zagovornik, skrbnik, pristojni center za socialno delo, zakonec oz. oseba, s katero živi pridržana oseba v dalj časa trajajoči življenski skupnosti oz. najbližnji sorodnik pridržane osebe ter zdravstvena organizacija.

Pritožba zadrži izvršitev sklepa.

80. člen

Na predlog pridržane osebe, njenega zakonitega zastopnika, skrbnika, pristojnega organa občinske skupnosti socialnega skrbstva, zakonca oz. osebe, s katero pridržana oseba živi v dalj časa trajajoči življenski skupnosti, sorodnika v ravni črti in v stranski črti do drugega kolena ali po uradni dolžnosti, sodišče odloči, da se pridržana oseba odpusti iz zaprtega oddelka zdravstvene organizacije pred potekom roka, določenega v sklepu o pridrzanju, če ugotovi, da so prenehali vzroki za pridrzanje.

SPREMEMBA:

Na predlog pridržane osebe, njenega zagovornika, skrbnika, pristojnega centra za socialno delo, zakonca oz. osebe, s katero živi pridržana oseba v dalj časa trajajoči življenski skupnosti oz. najbližnjega sorodnika pridržane osebe ali po uradni dolžnosti, sodišče odloči, da se pridržana oseba odpusti iz zaprtega oddelka zdravstvene organizacije pred potekom roka, določenega v sklepu o pridrzanju, če ugotovi, da so prenehali vzroki za pridrzanje.

PREDLAGANI NOVI ČLENI**82. člen**

Če je pridržana oseba, njen zagovornik, skrbnik, pristojni center za socialno delo, zakonec oz. oseba, s katero živi pridržana oseba v dalj časa trajajoči življenski skupnosti oz. najbližnji sorodnik pridržane osebe uspela v postopku s pritožbo ali revizijo, ima pridržana oseba pravico do pravične odškodnine za povzročeno nematerialno škodo.

KAZENSKE DOLOČBE:

83. člen

Z denarno kaznijo najmanj 50.000 tolarjev se kaznuje za prekršek zdravstveni zavod:

1. če brez soglasja pridržane osebe oziroma njenega zagovornika na njej izvede kakršen koli medicinski poseg in ni pridržane osebe oziroma njenega zagovornika predhodno obvestil o vseh možnih metodah diagnosticiranja in zdravljenja ter njihovih posledicah in učinkih

Opomba:

Zgoraj naveden člen je oblikovan na podlagi 47., 48. in 88. člena zakona o zdravstveni dejavnosti (Ur.lisr RS, št. 9/92).

84. člen

Delavec zdravstvene organizacije, se kaznuje za kaznivo dejanje protipravnega odzvema prostosti:

1. če se dokaže, da je osebo prisilno pridržal v zdravstveni organizaciji pri tem pa ni bil podan temeljni pogoj za pridržanje - resna nevarnost oz. ogrožanje lastnega ali tujih življenj
2. če ni v skladu z 1. odst. 71. člena o prisilnem pridržanju nemudoma obvestil zagovornika pridržane osebe in pristojno temeljno sodišče.

Opomba:

Zgoraj navedeni člen je oblikovan na podlagi 62. člena kazenskega zakona SRS (Ur.list SRS, št. 12/77, 19/84 in 33/89)

Viri:

Kazenski zakon SFR Jugoslavije in kazenski zakon Sr Slovenije, 1959

Ustava RS

Zakon o nepravdnem postopku R 30/86

Zakon o nepravdnem postopku 20/88